

При управлінні фінансово-економічної безпеки деревообробних підприємства, відділ безпеки повинен приділити увагу на попередженні зниження конкурентоспроможності продукції через значне зниження її якості, збільшення кількості продукції, що не відповідає стандартам, зменшення попиту на продукцію через неправильне обрання ринкових сегментів діяльності підприємства. З іншого боку, треба враховувати ймовірність негативних наслідків від дій ринкових суб'єктів. Наприклад, недобросовісна конкуренція, відмова замовників від прийняття та оплати проукції, значне зниження цін на аналогічну продукцію на ринку, збільшення пропозиції з боку підприємств-конкурентів.

Список використаних джерел:

1. Васильців Т. Г. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення: монографія / Васильців Т. Г., Волошин В. І., Бойкевич О. Р., Каркавчук В. В., [за ред. Т.Г. Васильціва]. – Львів: ВИДАВНИЦТВО, 2012. – 386 с.
2. Герасименко О.М. Моделювання системи забезпечення кадрової безпеки суб'єкта господарювання, Економіка та управління підприємствами - актуальні проблеми економіки №2 (128), 2012 с.118 -124, с. 119.
3. Гончаренко Л.П. Экономическая безопасность: учебная литература / Л.П. Гончаренко.– 2014. № 1. – С.478

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ЗАБОРГОВАНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ЕЛЕКТРОПОСТАЧАННЯ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ COVID-19

Мізік Ю. І., канд. екон. наук, Маляр С. О., магістр, Ширяєва Ю. О., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Епідемії завжди виступають як самостійним бізнес-ризиком, так і підсилювачем існуючих кризових тенденцій. Так, у 2020 році одним з головних чинників впливу на економічні процеси виявився фактор розповсюдження пандемії. У відповідь на пандемію COVID-19 відбулись суттєві зміни в економіко-соціальному розвитку багатьох держав світу, у тому числі і в Україні. Зокрема, було запроваджено надзвичайний стан в цілому в країнах або в окремих регіонах чи сферах; майже у всіх країнах запроваджено санітарно-епідеміологічні заходи (карантинні зони, перевірка температури, скасування масових заходів, закриття навчальних та культурно-розважальних закладів); встановлено обмеження виїзду/в'їзду до країн та пересування всередині країн; посилено роль державного управління в надзвичайних умовах; встановлені обмеження трудової діяльності; введені нові дистанційні форми праці та освіти.

COVID-19 ще більше поглибив існуючу кризу в енергетичному секторі України. Увесь спектр наслідків для енергетичного сектору ще достеменно не відомий, проте вже очевидно, що відбулось зниження попиту на енергетичні

ресурси, а несплата рахунків за житлово-комунальні послуги кінцевими споживачами матиме негативний вплив на весь ланцюжок постачання (ОСР, ОСП, постачальники та виробники).

За даними Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг України (НКРЕКП), середній рівень платежів за житлово-комунальні послуги споживачами виглядає таким чином: опалення – 70%; водопостачання та водовідведення – 80%; електроенергія – 70%; природний газ – 70% [4].

Накопичення боргу на українському ринку електроенергії починається з того, що споживачі не повністю оплачують рахунки постачальників за спожиту електроенергію. Як наслідок, ці постачальники не можуть повністю оплатити електроенергію, придбану в оператора оптового ринку ДП «Енергоринок». «Енергоринок», в результаті, не може повністю розрахуватися ані з енергогенеруючими компаніями, ані з оператором системи передачі (ОСП) ДП «НЕК «Укренерго», ані сплатити власні податкові зобов'язання до держбюджету. Тільки за останні п'ять років обсяг заборгованості перед постачальниками збільшився приблизно на 20 млрд грн, тобто більш ніж подвоївся [5].

Вивченню особливостей обліку та організації внутрішнього контролю заборгованості при свячено праці таких вчених [1-3]. Незважаючи на достатню кількість робіт, питання обліку та аудиту заборгованості на підприємствах електропостачання залишається невивченим та потребує подальшого дослідження з урахуванням впливу наслідків пандемії COVID-19 на бізнес-процеси.

Крім об'єктивних причин збільшення заборгованості, на її накопичення також впливає відсутність внутрішнього контролю або його недосконала розробка. Оскільки організація внутрішнього контролю енергетичної компанії, яка передбачає рівень довіри до обліково-аналітичних показників зовнішньої та внутрішньої звітності, фахову складову виконання облікових, аналітичних та контрольних процедур.

Однією з важливих складових внутрішнього контролю для забезпечення ефективного ведення господарської діяльності енергетичних компаній є наявність внутрішнього аудиту розрахунків. Він не лише дозволить звести до мінімуму кризу неплатежів і ймовірність банкрутства, але й посідає значне місце при формуванні відносин з контрагентами.

Враховуючи те, що організація внутрішнього аудиту на підприємстві є відносно новим, підприємства самостійно складають нормативи внутрішнього аудиту на підставі Міжнародних стандартів внутрішнього аудиту. Вони визначають основні напрямки організації та проведення внутрішнього аудиту бізнес-процесів на підприємстві та порядок звітування за результатами аудиту зацікавленим особам.

Відповідно до стандартів метою проведення внутрішнього аудиту заборгованості за електроенергію – оцінка внутрішніми аудиторами енергетичної компанії правильності, законності, достовірності та об'єктивності відображення в обліку та звітності заборгованості з метою забезпечення оптимально можливої структури тарифів при умові виконання вимог

державних регулюючих органів у сфері енергетики та урядових програм соціального захисту працівників компанії та енергоспоживачів, екологічної безпеки операційної діяльності компаній.

До завдань внутрішнього аудиту дебіторської заборгованості слід віднести:

- Аналіз і оцінку організації та надійності системи внутрішнього контролю дебіторської заборгованості.
- Перевірка факторів, які впливають на збільшення заборгованості.
- Виявлення рівня ризику виникнення безнадійної заборгованості.
- Дослідження правильності, повноти та своєчасності відображення дебіторської заборгованості в обліку.
- Надання консультацій для подальшого покращення обліку заборгованості.

Реалізація таких завдань внутрішнього аудиту заборгованості з передачі та постачання електроенергії може проводитись шляхом аналізу:

- нормативно-правових актів, розрахунків та обґрунтувань, методичних документів, внутрішніх розпоряджень щодо калькулювання витрат з передачі та постачання;
- результатів раніше здійснених контролюючими органами контрольних заходів;
- показників статистичної, фінансової, податкової та управлінської звітності;
- проведення інтерв'ювання, анкетування, опитування громадян та суб'єктів-користувачів відповідних послуг, збирання інформації від юридичних осіб.

Процедури внутрішнього аудиту заборгованості включають: підтвердження юридичної повноцінності документації; правильний облік та арифметичну точність; доступ до облікової документації; контрольні розрахунки тощо.

Для достовірної оцінки внутрішнього контролю обліку дебіторської заборгованості у таблиці 3 наведено тест аудиту.

Таблиця 1 – Тест оцінки внутрішнього контролю заборгованості [2]

№	Зміст питань	Відповідь			Примітки
		Так	Ні	Власна	
1	2	3	4	5	6
1	Хто перевіряє укладання договорів?				
2	Чи проводиться аналіз фінансового стану контрагентів?				
3	Ким ведеться контроль за виконанням умов договорів?				
4	На основі яких документів ухвалюється укладання договорів?				
5	Для відображення дебіторської заборгованості використовуються журнали та відомості?				

1	2	3	4	5	6
6	Чи розподілені розрахунки з споживачами та розрахунки з іншими контрагентами між різними працівниками бухгалтерії?				
7	Чи являється їх робота взаємозамінною?				
8	Чи обмежений доступ до програмних носіїв?				
9	Чи перевіряються усі необхідні реквізити у первинних документах?				
10	Чи проставляються підписи та печатки на виписаних документах?				
11	Чи перевіряється відповідність даних у первинних документах з програмними розрахунками?				
12	Чи складається реєстр перевірки відповідності даних?				
13	Чи формується резерв сумнівних боргів?				
14	За яким методом розраховується резерв сумнівних боргів?				
15	Чи використовуються наступні розрахунки при класифікації заборгованості: -18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи» -944 «Сумнівні та безнадійні борги»				
16	Як списується безнадійна заборгованість?				
17	З якою періодичністю складається акт-звірка розрахунків?				
18	Чи групується дебіторська заборгованість?				
19	За якими показниками?				
20	Чи застосовується взаєморозрахунок при погашенні дебіторської заборгованості?				
21	Чи проводиться інвентаризація дебіторської заборгованості? З якою періодичністю? Як відображаються результати?				

У таблиці 2 відображено програму аудиту дебіторської заборгованості.

Таблиця 2 – Програма внутрішнього аудиту дебіторської заборгованості [2]

№	Аудиторські процедури	Мета	Документи обліку	Методи аудиту	Індекс документу	Термін аудиту
1	2	3	4	5	6	7
1	Перевірити наявність первинних документів	Впевнитись у існуванні первинних документів	Видаткова накладна, податкова накладна, виписка банку, касові ордери, журнал 3, відомості, платіжні доручення	Вибіркова, документальна		

1	2	3	4	5	6	7
2	Перевірити умови сплати за договором	Впевнитись правильності умов сплати за договором	Договір, виписка банку	Вибіркова, суцільна		
3	Перевірити правильність класифікації дебіторської заборгованості	Впевнитись у правильності класифікації дебіторської заборгованості	Журнал 3, Відомості до журналу 3	Суцільна		
4	Перевірити правильність відображення дебіторської заборгованості в обліку	Впевнитись у правильності відображення дебіторської заборгованості в обліку	Платіжні документи, журнал 3, відомості, головна книга	Суцільна, документальна		
5	Перевірити відображення дебіторської заборгованості у фінансовій звітності	Впевнитись у правильності відображення дебіторської заборгованості у фінансовій звітності	Видаткова накладна, журнал, Баланс	Документальна		
6	Перевірка законності та аргументованості списання безнадійної заборгованості	Перевірити законність та аргументованості списання безнадійної заборгованості	Ухвала суду, платіжні доручення, бухгалтерська довідка, рахунок	Вибіркова, документальна		

Враховуюче вище сказане, запропоновані доопрацьовані тести та програма аудиту допоможуть краще оцінити стан поточного контролю, а також вчасно прийняти рішення при відображенні ризику появи безнадійної заборгованості у наслідок накопичення поточної заборгованості.

Список використаних джерел:

1. Макаренко А.П., Ахмедова Д.В. Удосконалення аудиту короткострокової дебіторської заборгованості. Агросвіт. 2018. № 2. С. 45–51.
2. Макаренко А.П., Левитська Д.Ю. Удосконалення обліку та внутрішнього аудиту розрахунків з дебіторами на торгівельних підприємствах. Інвестиції: практика та досвід. 2021. № 1. С. 30–38.
3. Меліхова Т.О., Троян О.В., Бондаренко І.В. Удосконалення методики внутрішнього аудиту розрахунків з постачальниками для підвищення економічної безпеки підприємства. Економіка та держава. 2019. № 2. С. 88–93.
4. Миленка Т. Вплив COVID-19 на енергетичний сектор України URL: <https://iclub.energy/tetiana-mylenka/tpost/8pfhbdprst-vpliv-covid-19-na-energetichnii-sektor-u>
5. Шрамко Ю. Аналітики оцінили економічні наслідки коронавірусу COVID-19 в усьому світі. URL: <https://www.unn.com.ua/uk/news/1853021-analitiki-otsinili-ekonomichni-naslidkikoronavirusu-covid-19-v-usomu-sviti>